

za nas silno važni reči že več spregovorili. — Nekateri ustavoverci hočejo Avstrijo še bolje razklati na dvoje, kakor že je; hočejo odpraviti delegacije, t. j. tisti edini zbor iz cele Avstrije, kder se naši in ogerski poslanci posvetujejo o zadevah naše skupne vojne, o razmerah do vnanjih držav itd. Hercegovinski vataš Ljubibratič, ki je bil v Gradcu več časa od policije zadržan, je izpuščen. — Magjari hudo slabo gospodarijo z državnimi denarji; lani so zopet 24 milijonov izdali več, kakor so že itak silno napete dače vrgle. — V okolici Pančove so zavoljo trtne uši na državne stroške začeli krčiti vinograde in trsovje požigati; ljudje so bili silno žalostni pa tudi razdraženi vsled takega postopanja, to tem bolj ker očitno vse krčenje nič ne pomaga. Zato pa je bilo veselje veliko v Pančovi, ko je mestni župan naznanil, da se je pokončavanje vinogradov ustavilo.

Vnanje države. Turki dolžijo našo avstrijsko-magjarsko vlado, da ta proti njim vojsko nabira in da je v Gradiški in Brodu na Savi nakupičenih 160 kanonov. — Ruski poslanik Ignatijev ni prišel pretečeni četrtek na Dunaj, ampak se je odpeljal v London, kder se je baje z Angleži porazumel zastran Turčije. Zanesljivega še nič ne vemo, vendar poročamo, kar smo slišali. Pravijo, da boče vseh 6 velevlad evropskih, t. j. Rusija, Nemčija, Avstrija, Francoska, Italijanska pa tudi Angleška podpisalo posebno pismo, katero se boče potem poslalo sultanu, da ta pravičneje ravna z kristijani; če sultan tem zahtevam ustreže in razpusti svoje vojake, potem bodo tudi Rusi svojo armado od turške meje pozvali nazaj. Zopet drugi pravijo, da so to same komedije in da Rusi ljudi po Evropi samo motijo, in le čakajo na ugodniše vreme za boj. — Na Pruskem v Šleziji strada veliko tisoč delavniških rodbin, ker ni dela pa ne jela in so ubožci po lakoti ali lakotnem legarju začeli bolehati in umirati. — V Rimu so sv. Oče 12. t. m. okoli sebe zbrali vse kardinale in nemilo tožili sedanjo italijansko in frajmaurersko vlado, ki na vsak način ovira delovanje mešnikov, škofov in papeža. Frajmavrerji pravijo, da so papež svobodni v cerkvenih zadevah. Sv. Oče pa so rekli, da so svobodni, pa le v toliko, da zamorejo svobodno gledati, kako se katoliška vera zatiruje, neverstvo širi, krščanske čednosti in služba božja zasramuje, mlajina pohujšuje in sv. Cerkvi izneveruje in papežu čedalje več pomočkov potrebnih za vladanje sv. Cerkve jemlje. — Na Francoskem se od frajmaurerjev zapeljani ljudje čedalje bolj predrzni kažejo. V Perpignanu so se mladi ljudje v mešna oblačila preoblekli in očitno zasramovali sv. Telovo procesijo. Tudi skušajo republikanski poslanci katoliške šole zatreti in brezverske upeljati, ki bodo koj v začetku požrle 60 milijonov frankov. — Angleži skušajo svoje turkoljubje popravljati z tem, da marljivo nabirajo milodarov za nesrečne Bolgare; do sedaj so razdelili že 120.000 fl. — V Indiji je lani razsajala strašna lakota tako, da je

angleška vlada potrošila revam v podporo 60 milijonov. — Abezinski kralj Janez, ki je krščanske vere sredi Afrike kraj rudečega morja, je lani imel vojsko z mohamedanskim vicekraljem v Egiptu in je tega 3krat grozno potolkel; mohamedan prosi sedaj za mir!

Turške homatije. Sultan je poklical nek državni zbor, v katerem imajo Turki večino; naši turkoljubi pričakujejo veliko, pametni ljudje pa imajo vse za turško sleparijo, z katero se Turki celej Evropi rogajo in noreca delajo. Turk je divjak v Evropo prišel, divjak v njej ralsajal in jo zapusti kot divjak. V Bosniji se je začelo zopet grozno klanje. Turki zabtevajo od kristijanov 4 milijone pijastrov, katerih ti nimajo kde vzeti; Turki jim zato jemljejo živino, dekleta itd. in jih prodavajo. Zato so se povsod prikazali vstaši. Okoli Bihača se vojskuje župnik Kovačević; pred Livnom je Despotović 1000 Turkov razbil. Iz Srbije hiti 800 odpuščenih prostovoljcev v Bosnijo. Črnogorci niso sklenoli miru z Turki in je vojvoda Plamenac odšel na Laško orožja kupovat. Ruska ladja „Lazarjeva“ njim je pripeljala zrnja in moke. Sicer pa tudi Srbi postajajo sumljivi, ker Turki nečejo zapustiti Srbije, kakor so obljubili. Grki, Rumuni in Bolgari čakajo na Ruse. Kar bodo ti storili, po tem se bodo vsi ravnali!

Za poduk in kratek čas.

Kmečki upori v šestnajstem stoletju.

Spisal dr. Jožef Pajek.

V šestnajstem veku, ko se je bila jela Lutrova vera širiti, je po celi Evropi med kmeti silno vrelo in so se požarom enako vnamale ustaje poljedelcev, in so tudi požarom enako pustošile vasi in mesta. Povod tem zmešnjavam je bil na Nemškem večidel napačno porabljen Lutrov nauk o prostosti vernikov: v naši ožji domačiji na Štajerskem, Koroškem i Kranjskem so se pa kmeti zopor grajščake vzdigovali iz celo drugačnih razlogov. Kmet tedaj ni bil za vsem lastnik svojega zemljišča, nego je grajščak, v kterega okrožju je bil kmet naseljen, veljal kot pravi lastnik zemljišča, kmet pa je bil le bolj najemnik; imel je pa vendar pravico, svoje zemljišče redno prepuščati zarodu svojemu. Zato, da je kmet imel koristi od zemlje, kojo mu je kot stalnemu najemniku prepustil grajščak, je moral grajščaku ali sam se svojimi rokami, ali pa tudi z uprego pri delu pomagati, in to po dva, tri, četiri dni v teden. To je bila tako zvana rabota, ktera beseda je nastala iz nemške „Arbeit“, to je; delo. Tudi je moral kmet deseti del poljskih pridelkov, pa še tudi druge stvari, kakor: nekaj piščancev, masla itd. grajščaku prepuščati. Če je imel kmet dobrega gospoda, se mu itak ni prehudo godilo, in je lože izhajal z desetino in raboto, nego včasih z davki, ki se v denarjih plačujejo. Druga pa je bila z zlovoly-

nimi in osornimi gospodi, in še huja s prevzetnimi grajskimi oskrbniki in desetinarji, ki so pogosto s kmetom grdo ravnali, in so mu jegov že itak slabi krubek z grenkimi solzami, koje so se mu iz oči udirale, soliti vedeli. Tirjali so raboto več dni za poredom ravno o tistem času, ko delo ravno tudi pri kmetu najbolj pritiska, postavim o spomladanski kopi v vinogradih, in tako je kmetovo delo celo zaostalo; rajše je pustil gorico neokopano, ko da bi pri kopi že dolge mladike raz trsja drsal. Tudi pri desetini se je kmetom pogosto hudo prizadevalo. Da bi kmet ne goljufal in snopja ne skrnil, je terjal neki desetinar, da je moral kmet vso strn na njivi pustiti, dokler ni desetinar svojih desetih snopov pobral. Ker so pa imeli desetinarji daleč okoli pobirati, je snopje po 14 dni in še dalej na polji ležalo, in če je dež močil, se je zruje izcimilo, pa ni bilo kaj za mlin. Kar je toraj kmeta žulilo, to je bila bolj trdosrčnost in brezobzirnost desetinarjev in oskrbnikov, nego desetina in rabota sama.

To so bile dolžnosti kmetov proti grajščakom; ti so pa bili nasproti zavezani, da branijo kmeta proti vsem krivicam in posebno proti lupežem, roparjem, tujim sovražnikom, posebno pa proti Turkom. Ti širokohlačni grabeži so v štirinajstem veku v Evropo in tudi v naše kraje primahali. Pri Nikopolji na Bolgarskem, na desnem bregu Donave se jim nasproti postavi kralj Sigmund z mnogimi zavezniki, med katerimi omenimo grofa celjskega Hermana II., ki je Štajerce in Kranjce vodil. Bitva se vname 28. septembra 1396. leta; kristijani so bili popolnoma pobiti; 20.000 kristijanov je mrtvih obležalo. Pa tudi turški sultan Bajesit je veliko ljudi zgubil, kar ga je tako razljutilo, da je sledeči den 29. septembra zapovedal še 3000 vjetnikom glave posekati. Sedaj drvijo Turki urno kot strela na nebu za Donavo v naše kraje, in se tako nepričakovano pripodè na Štajersko, da mesto Ptuj, ki je bilo sicer dobro utrjeno, kaj lahko pograbiyo, ker nihče na brambo pripravljen ni bil; kar se je dalo odnesti, to so seboj vlekli, mestjane in kmete v okolici so polovili, silno obilico goved in konj so naropali in s tem obilnim ropom so se vrnili iz Štajerja, 16.000 mož in žen seboj tirajè v večno krvavo sužnost. Te roparije so se celih 400 let ponavljale; nekokrat je turški blisek celo po večkrat na leto pridrl, da je pobral, kar je polje rodilo, in kar je živina mladičev skotila. Kogar bi mikalo o teh bojih čitati, naj si pogleda „Letopis Matice slovenske za leto 1871“, kjer najde izvrsten in natančen, na izvornike se vpirajoč sestavek: „Turški boji v 15. in 16. veku s posebnim ozirom na Slovence“, spisal Janez Parapat. Ko so Turki po deželi ropali, so se grajščaki redno vmikali v trdne svoje gradove, kmetu se je pa od Turčina godila vnebo-upijoča krivica. Tedaj so pa začeli kmeti rekati: zakaj pa tedaj gospodi desetino dajemo, če nas v sili strahopetno zapušča, in le za svojo varnost

in premoženje skrbi? Znaprej se hočemo sami braniti proti Turku, pa tudi na svojih njivah delati, in sami povzivati, kar smo pridelali.

(Dalje prih.)

Smešničar 12. Oče, kaj mislite, zakaj je liter vina pri „zlatem kozlu“ za dva krajcarja falejši kakor pri „belem volu“? Zato ker „zlati kozel“ to je krčmar pri „zlatem kozlu“ za dva krajcarja več vode na liter vinu prilije, kakor „beli vol“.

Razne stvari.

(Matica slovenska) nabira geografična imena, tudi po slovenskem Štajerju. Ravnokar razpošilja odbor „Matice slov.“ izobraznim domoljubom po Štajerskem tako-le prošnjo: „Prepričan, da ne boste pospeševanju domače vednosti svoje prijazne pomoči odrekli, se podpisani odbor „Matice slovenske“ zaupno obrača do Vas s prošnjo, da za znanstvene namene omenjenega društva na ta list napišete vsa geografična imena svoje fare in pristavite tudi nemško ime, če je v rabi in se dosti loči od slovenskega. Izpolnjeni listek blagovolite, kakor hitro bode mogoče, poslati tajniku „Matice slovenske“ gospodu Andreju Praprotnik-u, ravnatelju I. meščanske normalke v Ljubljani. Ako bi pa iz kterega koli vzroka ne mogli odborovi želji ustreči, ste prijazno prošeni, ta listek kteremu drugemu izobraznemu rodoljubu svojega kraja v blagovoljno izpolnitev izročiti. Nadejajè se, da boste izrečeno prošnjo izpolnili, se Vam že naprej iskreno zahvaljuje Odbor „Matice slovenske.“

(Tatovi) so pri Antonu Ploju v Nadbišecu v št. Lenartskem okraju klet podkopali in vse zrnje ukradli; jednaki umetniki so v Slivnici zunaj Maribora pri Komaverju streho predrli, late prežagali in odnesli 2 centa špeha in mesa. Za veliko noč je pač treba skrbeti!

(Štefan Kreuh v Vižingih) pri Mahrenbergu je drva sušil na peči, ki so se užgala in ves hram vplamenela tako, da mu je vse zgorelo.

(Z sekiro ubil) je vsoboto zvečer Matija Hodej svojega soseda P. Priberšeka v Globokem pri Brezicah.

(Nenavaden pogreb) je bil pri sv. Roprtu v slovenskih goricah 15. t. m. Osem odraščanih otrok je pokapalo mater, ki je 49 let na enem posestvu služila kot viničarica; sinovi so jo nesli, bčeri pa svetile do groba.

(Porotna sodnija) v Celju je Franca Unuka posestnika v Črešnoveih pri Slov. Bistrici obsodila na 6 let v težko ječo, ker je lani svojo ženo tako neusmiljeno stregel, da je umrla; Janeza Kresnika v Laporju, glasovitega lupeža, ki je v Studenicali gospej Otiliji Tanšičevej mnogo denarjev ukradel, je obsodila na 3 leta v težko ječo.

Dražbe III. 23. marca Jakob Bračič v Prepušu 5653 fl. Martin Vrečan v Žavcu 1819 fl. in Franc Opečnik v Olimjah.